

KARTA PRZEDMIOTU

I. Dane podstawowe

Nazwa przedmiotu	Język a kultura
Nazwa przedmiotu w języku angielskim	Language and culture
Kierunek studiów	Filologia polska
Poziom studiów (I, II, jednolite magisterskie)	II
Forma studiów (stacjonarne, niestacjonarne)	Stacjonarne
Dyscyplina	Językoznawstwo
Język wykładowy	polski

Koordinator przedmiotu	dr hab. Anna Czaplą
------------------------	---------------------

Forma zajęć (<i>katalog zamknięty ze słownika</i>)	Liczba godzin	semestr	Punkty ECTS
konwersatorium	30	I	2

Wymagania wstępne	Uporządkowana wiedza z zakresu nauki o języku, podstawowe umiejętności filologiczne w zakresie analizy językowej i kulturowej tekstu.
-------------------	---

II. Cele kształcenia dla przedmiotu

<p>C1 – Przedmiotem konwersatorium jest opis badań prowadzonych w ramach lingwistyki kulturowej – dziedziny naukowej, koncentrującej się na badaniu relacji między <i>językiem</i> a myśleniem, zachowaniem człowieka i rzeczywistością społeczną, czyli szeroko rozumianą <i>kulturą</i>.</p> <p>C2 – Uczestnicy konwersatorium poznają najważniejsze terminy, koncepcje, teorie lingwistyczno-kulturowe oraz szkoły badawcze. Zapoznają się z dorobkiem polskich i światowych zespołów badawczych,</p> <p>C3 – Kształcą też umiejętność samodzielnego badania złożonych relacji między językiem a kulturą. Stąd stałym elementem konwersatorium są ćwiczenia o charakterze warsztatowym.</p>
--

III. Efekty uczenia się dla przedmiotu wraz z odniesieniem do efektów kierunkowych

Symbol	Opis efektu przedmiotowego	Odniesienie do efektu kierunkowego
WIEDZA		
W_01	Student ma pogłębioną, uporządkowaną wiedzę z zakresu terminologii i metodologii badań lingwistyczno-kulturowych – etnolingwistycznych.	K_W01
W_02	Ma uporządkowaną wiedzę pozwalającą na integrowanie podczas analizy zjawisk lingwistyczno-kulturowych (takich jak stereotypy, metafory językowe, skrypty kulturowe) perspektyw właściwych dla różnych dziedzin humanistyki, jak też metodologii wypracowanych przez różne szkoły badawcze.	K_W02

W_03	Rozumie integralność i złożoność oraz kulturowe i historyczne uwarunkowanie zjawisk językowych.	K_W07
UMIEJĘTNOŚCI		
U_01	Potrafi samodzielnie analizować i krytycznie oceniać zjawiska językowo-kulturowe, korzystając z różnorodnych źródeł i metod badawczych.	K_U02
U_02	Umie samodzielnie poszerzać wiedzę i umiejętności analityczne, doskonalić swoje zdolności w wybranej profesji zawodowej.	K_U02
U_03	Potrafi właściwie argumentować, formułować oryginalne wnioski dotyczące relacji między językiem a kulturą, przygotowywać na ten temat różnorodne gatunkowo wypowiedzi.	K_U09
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
K_01	Rozumie potrzebę stałego doskonalenia się.	K_K02
K_02	Potrafi współdziałać w grupie, przyjmując w niej różnorodne role.	K_K02
K_03	Umie właściwie określić priorytety i zastosować metody służące realizacji danego zadania.	K_K02

IV. Opis przedmiotu/ treści programowe

<p>1. Rozumienie pojęć: lingwistyka kulturowa, lingwistyka antropologiczna, etnolingwistyka;</p> <p>2. Sylwetki badaczy polskich zajmujących się lingwistyką kulturową (ośrodek wrocławski i ośrodek lubelski);</p> <p>3. Tematyka i metody badań stosowane w lingwistyce kulturowej. Warsztat: wybór sztandarowych słów/pojęć, określających zbiorową tożsamość Polaków.</p> <p>4. Pojęcie Językowego Obrazu Świata (JOS). Definiowanie terminów: punkt widzenia, perspektywa, profilowanie, fasety. Przykłady zmienności JOS w różnych językach. Dyskusja wokół hipotezy Sapira-Whorfa.</p> <p>5. Stereotypy i prototypy. Opis badań nad stereotypami narodowościowymi i stereotypami oraz prototypami wybranych pojęć. Warsztat: but-test a prototyp i stereotyp; badanie stereotypów wybranych pojęć metodą Bartmińskiego.</p> <p>6. Metafory jako przedmiot badań lingwistyki kulturowej. Prezentacja teorii i badań badaczy światowych (szczególnie Lakoffa i Johnsa), jak też polskich – opis badań nad tzw. metaforami narodowymi i etnicznymi.</p> <p>7. Lingwakulturowe teorie mowy. Teoria <i>lingwakultury</i> Michaela Agara oraz <i>leksykultury</i> Roberta Galissona. W stronę lingwakultury i leksykultury polskiej – badania pilotażowe G. Zarzyckiej i B. Ligary. Omówienie badań nad kulturowymi (Hanna Burkhardt) i egzotyzmami (Renata Przybylska). Badania Anny Wierzbickiej nad uniwersaliami językowymi.</p>

V. Metody realizacji i weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody dydaktyczne (lista wyboru)	Metody weryfikacji (lista wyboru)	Sposoby dokumentacji (lista wyboru)
WIEDZA			
W_01	Wykład konwersatoryjny, dyskusja	Praca pisemna	Oceniony tekst pracy pisemnej
UMIEJĘTNOŚCI			

U_01	Indywidualna i zespołowa praca z tekstem, ćwiczenia praktyczne	Praca pisemna, prezentacja	Oceniony tekst pracy pisemnej, utrwalona prezentacja, formularz oceny prezentacji
KOMPETENCJE SPOŁECZNE			
K_01	Dyskusja, praca indywidualna i zespołowa	Referat, obserwacja	protokół

VI. Kryteria oceny, uwagi

Opinia całościowa obejmuje trzy komponenty – wynik pracy pisemnej (omówienie wybranych nazw – 35%), referat (wygłoszenie referatu na zadany temat – 30%) i aktywność na zajęciach plus frekwencja. Dopuszczalne są dwie nieobecności w trakcie trwania kursu (35%).

Ocena niedostateczna: W – student nie opanował wiedzy z zakresu terminologii i metodologii badań, pozwalającej na integrowanie podczas analizy zjawisk lingwistyczno-kulturowych; U – Student nie potrafi samodzielnie analizować i krytycznie oceniać zjawisk językowo-kulturowych; K – Student nie rozumie potrzeby stałego doskonalenia się. Nie potrafi współdziałać w grupie. Nie umie właściwie określić priorytetów i zastosować metod służących realizacji danego zadania.

Ocena dostateczna: W – student w stopniu podstawowym opanował wiedzę z zakresu terminologii i metodologii badań, pozwalającą na integrowanie podczas analizy zjawisk lingwistyczno-kulturowych; U – Student przy wsparciu potrafi analizować i oceniać zjawiska językowo-kulturowe, korzystając z różnorodnych źródeł i metod badawczych. Umie samodzielnie poszerzać wiedzę i umiejętności analityczne, doskonaląc swoje zdolności w wybranej profesji zawodowej; K – Student rozumie potrzebę stałego doskonalenia się. Potrafi współdziałać w grupie.

Ocena dobra W – student w stopniu dobrym opanował wiedzę z zakresu terminologii i metodologii badań, pozwalającą na integrowanie podczas analizy zjawisk lingwistyczno-kulturowych, ponadto rozumie integralność i złożoność oraz kulturowe i historyczne uwarunkowania zjawisk językowych; U – Student potrafi analizować i oceniać zjawiska językowo-kulturowe, korzystając z różnorodnych źródeł i metod badawczych. Umie samodzielnie poszerzać wiedzę i umiejętności analityczne, doskonaląc swoje zdolności w wybranej profesji zawodowej. Potrafi właściwie argumentować, formułować oryginalne wnioski dotyczące relacji między językiem a kulturą, przygotowywać na ten temat różnorodne gatunkowo wypowiedzi; K – Student rozumie potrzebę stałego doskonalenia się. Potrafi współdziałać w grupie, przyjmując w niej różnorodne role. Umie właściwie określić priorytety i zastosować metody służące realizacji danego zadania.

Ocena bardzo dobra: W – student w stopniu pogłębionym opanował wiedzę z zakresu terminologii i metodologii badań, pozwalającą na integrowanie podczas analizy zjawisk lingwistyczno-kulturowych, ponadto rozumie integralność i złożoność oraz kulturowe i historyczne uwarunkowania zjawisk językowych; U – Student potrafi samodzielnie analizować i krytycznie oceniać zjawiska językowo-kulturowe, korzystając z różnorodnych źródeł i metod badawczych. Umie samodzielnie poszerzać wiedzę i umiejętności analityczne, doskonalić swoje zdolności w wybranej profesji zawodowej. Potrafi właściwie argumentować, formułować oryginalne wnioski dotyczące relacji między językiem a kulturą, przygotowywać na ten temat różnorodne gatunkowo wypowiedzi; K – Student rozumie potrzebę stałego doskonalenia się. Potrafi współdziałać w grupie, przyjmując w niej różnorodne role. Umie właściwie określić priorytety i zastosować metody służące realizacji danego zadania.

VII. Obciążenie pracą studenta

Forma aktywności studenta	Liczba godzin
Liczba godzin kontaktowych z nauczycielem	30
Liczba godzin indywidualnej pracy studenta	30

VIII. Literatura

Literatura podstawowa
J. Anusiewicz, <i>Lingwistyka kulturowa. Zarys problematyki</i> , Wrocław 1995.
J. Bartmiński, <i>Stereotypy mieszkają w języku. Studia etnolingwistyczne</i> , Lublin 2007.
H. Burkhardt, <i>Kulturomy i ich miejsce w teorii przekładu, Język a Kultura</i> , tom 20, Wrocław 2008, s. 197-211.
A. Dąbrowska, <i>Współczesne problemy lingwistyki kulturowej</i> , www. portal wiedzy akademickiej, 2008.
M. Karwatowska, J. Szpyra-Kozłowska, <i>Lingwistyka płci. On i ona w języku polskim</i> , Lublin 2005.
G. Lakoff, M. Johnson, <i>Metaphors We Live by</i> (1980), (wydanie polskie: <i>Metafory w naszym życiu</i> , tłum. T. P. Krzeszowski, Warszawa, 1988).
G. Zarzycka, <i>Lingwakultura – czym jest, jak ją badać i „otwierać”</i> , [w:] A. Dąbrowska (red.), <i>Wrocławska dyskusja o języku polskim jako obcym</i> , Wrocław 2004, s. 435-444.
Literatura uzupełniająca
J. Bartmiński, <i>Językowe podstawy obrazu świata</i> , Lublin 2006.
A. B. Burzyńska, <i>Kognitywna teoria metafory w nauczaniu języka polskiego jako obcego</i> , [w:] R. Cudak, J. Tambor (red.), <i>Inne optyki</i> , Katowice 2001, s. 109-118.
W. Chlebda, <i>Skrzydlaty koniec zimnej wojny</i> . [w:] G. Habrajska (red.) <i>Język w komunikacji 1</i> , Łódź 2001, s. 294-309;
W. Chlebda, <i>Polak przed mentalną mapą świata</i> , „Etnolingwistyka”, nr 14 /2002, s. 9-27.
A. Dąbrowska, <i>Zmiany obszarów podlegających tabu we współczesnej kulturze</i> , <i>Język a Kultura</i> , tom 20, Wrocław 2008, s.173-197.
R. Grzegorzczkova, <i>O rozumieniu prototypu i stereotypu we współczesnych teoriach semantycznych</i> ; <i>Język a Kultura</i> tom 12, Wrocław 1998, s. 109-115.
H. Kardela, <i>Metodologia językoznawstwa kognitywnego</i> , [w:] P. Stalmaszczyk (red.), <i>Metodologia</i>

językoznawstwa. Podstawy teoretyczne, Łódź 2006, s. 196-233.

B. Ligara, *Perspektywa kulturoznawcza nauczania kodu: teoria leksykultury Roberta Galissona*, [w:] W. Miodunka (red.), *Nowa generacja w glottodydaktyce polonistycznej*, Kraków 2009.

M. Łaziński, *O panach i paniach. Polskie rzeczowniki tytułowe i ich asymetria rodzajowo-płciowa*, Warszawa 2006.

J. Mikułowski Pomorski, *Noc wigilijna jako polska metafora narodowa*; „Przegląd Polonijny”, nr 3/2003, s. 69-97.

A. Pawelec, *Metafora pojęciowa a tradycja*, Kraków 2006.

R. Przybylska, *Projekt słownika egzotyzmów polskich dla cudzoziemców*, [w:] P. Garncarek (red.), *Nauczanie języka polskiego jako obcego i polskiej kultury w nowej rzeczywistości europejskiej*, Warszawa 2005, s. 290-294.

Stereotyp jako przedmiot lingwistyki. Teoria, metodologia, analizy empiryczne, *Język a Kultura*, t. 12, red. J. Anusiewicz i J. Bartmiński, Wrocław 1998.

R. Tokarski, *Językowy obraz świata w metaforach potocznych*, [w:] J. Bartmiński (red.), *Językowy obraz świata*, Lublin 1990, s. 65-83.

A. Wierzbicka, *Język – umysł – kultura*. Wybór prac pod red. J. Bartmińskiego, Warszawa 1999.

G. Zarzycka, *Dyskurs prasowy o cudzoziemcach. Na podstawie tekstów o Łódzkiej Wieży Babel i osobach czarnoskórych*, Wydawnictwo UŁ, Łódź, 2006.

+ wybrane artykuły naukowe z pisma „Etnolingwistyka” (UMCS) „Postscriptum Polonistyczne” (UŚ) oraz z serii wydawniczej „Język a kultura” (UWr).

G. Zarzycka, *Dialog międzykulturowy. Teoria oraz opis komunikowania się cudzoziemców przyswajających język polski*; Łódź 2011, rozdz. 2.

G. Zarzycka, *Skrzydlate słowa w procesie nauczania języka polskiego jako obcego. propozycje programowe*, [w:] P. Garncarek, P. Kajak, A. Zieniewicz (red.), *Kanon kultury w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, Warszawa 2010, s. 121-142.

Seria Język a kultura:

t. 2 (1991) Zagadnienia leksykalne i aksjologiczne (Jerzy Bartmiński)

t. 3 (1991) Wartości w języku i tekście (Małgorzata Marcjanik)

t. 4 (1991) Funkcja języka i wypowiedzi (Leszek Bednarczuk, Jerzy Bralczyk i in.)

t. 5 (1992) Potoczność w języku i kulturze (Janusz Anusiewicz, Franciszek Nieckula)

t. 6 (1992) Polska etykieta językowa (Janusz Anusiewicz, Małgorzata Marcjanik)

t. 7 (1992) Kontakty języka polskiego z innymi językami na tle kontaktów kulturowych (Janusz Siatkowski, Jolanta Maćkiewicz)

t. 8 (1992) Podstawy metodologiczne semantyki współczesnej (Iwona Nowakowska-Kempna)

t. 10 (1994) Języki subkultur (Janusz Anusiewicz, Bogdan Siciński)

t. 11 (1994) Język polityki a współczesna kultura polityczna (Janusz Anusiewicz, Bogdan Siciński)

t. 12 (1998) Stereotyp jako przedmiot lingwistyki. Teoria, metodologia, analizy empiryczne (Janusz Anusiewicz, Aleksy Alosza Awdiejew i in.)

t. 13 (2000) Językowy obraz świata i kultura (Anna Dąbrowska)

t. 16 (2001) Świat roślin w języku i kulturze (Anna Dąbrowska, Irena Kamińska-Szmaj)

t. 17 (2005) Życzliwość i agresja w języku (Anna Dąbrowska, Alicja Nowakowska)

t. 18 (2011) Wielokulturowość w języku (Anna Dąbrowska, Anna Burzyńska-Kamieniecka)

t. 21 (2009) Tabu w języku i kulturze (Anna Dąbrowska)

t. 22 (2011) Idiolekty w różnych sferach komunikacji (Anna Żurek)

t. 23 (2012) Akty i gatunki mowy w perspektywie kulturowej (Anna Burzyńska-Kamieniecka)

t. 24 (2014) Perswazja przez styl i stylizację (Anna Dąbrowska, Anna Burzyńska-Kamieniecka)

t. 25 (2015) Struktura słowa a interpretacja świata (Małgorzata Misiak, Jan Kamieniecki)

t. 26 (2016) Kulturowe uwarunkowania zachowań językowych – tradycja i zmiana (Anna Burzyńska-Kamieniecka)

t. 27 (2017) Diahronia w badaniach językowo-kulturowego obrazu świata (Anna Burzyńska-Kamieniecka)

t. 28 (2018) Świadomość językowa w ujęciu antropologiczno-kulturowym (Anna Burzyńska-Kamieniecka)